

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Strategisk MiljøVurdering Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021

Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose
Natura 2000-område nr. 134, Habitatområde H118,
Fuglebeskyttelsesområde F106

Kolofon

År:
2014

Titel:

Strategisk Miljøvurdering. Forslag til Natura
2000-plan 2016-2021
Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose
Natura 2000-område nr. 134
Habitatområde H118, Fuglebeskyttelsesområde
F106

ISBN nr.
978-87-7175-133-8

Dato:
18. december 2014

Emneord:

Habitatdirektivet, fuglebeskyttelsesdirektivet,
Miljømålsloven, Strategisk Miljøvurdering.

Forsidefoto

Arrenæs. Et rigkær og findested for skæv
vindelsnegl og sumpvindelsnegl. Fotograf:
Mogens Holmen

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Resume:

Strategisk Miljøvurdering for forslag til Natura
2000-plan 2016-2021 for Arresø, Ellemose og
Lille Lyngby Mose (nr. 134).
Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-
planforsalgets påvirkning af miljøet.

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.naturstyrelsen.dk

Må citeres med kildeangivelse

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021 Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose. Natura 2000-område nr. 134	4
1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	4
1.2 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul - alternativ.....	7
1.3 Miljøforhold i områder der kan blive væsentligt berørt.....	11
1.4 Eksisterende miljøproblemer	13
1.5 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	13
1.6 Planens indvirkning på miljøet	14
1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	16
1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	16
1.9 Overvågning	17
1.10 Ikke teknisk resume.....	17

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021 Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose. Natura 2000-område nr. 134

Den enkelte Natura 2000-plan skal ifølge lovbekendtgørelse nr. 939 af 3. juli 2013 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 1.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem lokale indsætter fastsat i kommunale handleplaner. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsætternes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Det vurderes, at planen ikke har en grænseoverskridende effekt, idet Natura 2000-området ikke er placeret nær den danske grænse.

1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Målsætningerne består af en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området foreslås følgende overordnede målsætning:

Det overordnede mål for området er:

- Områdets naturtyper indgår i vidt omfang i et stort sammenhængende naturområde omkring den store Arresø.
- At der er sikret egnede og tilstrækkeligt uforstyrrede levesteder for yngle- og rastefuglene på områdets udpegningsgrundlag.
- At rørdrum og rørhøg er sikret et tilstrækkeligt antal levesteder i form af store sammenhængende områder med gammel våd rørskov, hvilket prioriteres højere end etablering af nye lysåbne rigkær på levestederne.

- At bevaringen af levestederne for stor kærguldsmed samt naturtyperne kalkoverdrev (6210), rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410) er prioriteret højt.
- At arealerne af rigkær og kalkoverdrev så vidt muligt er øget, så naturtypernes robusthed på længere sigt er sikret.
- At arealet og tilstanden af de øvrige naturtyper og øvrige arters levesteder som minimum vil være opretholdt.
- At områdets sønaturtyper så vidt muligt udvikler sig i retning af god eller høj naturtilstand, hvor småsøer desuden tjener som velegnede ynglesteder for stabile eller øgede forekomster af stor vandsalamander og stor kærguldsmed.
- At områdets økologiske integritet vil være sikret i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning samt gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Indsatsen i 2. planperiode skal sikre, at den igangsatte indsats fra 1. planperiode fastholdes, at der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre de lysåbne naturarealer.

Forholdet til anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne, det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er således bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

Andre relevante planer

Natura 2000-planer for 2010-2015 blev vedtaget i december 2011, og de opfølgende kommunale handleplaner - blev endeligt vedtaget med udgangen af 2012/ begyndelsen af 2013.

De første Natura 2000-planer fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag.

I 2. generation Natura 2000-planer er det forudsat, at de aktiviteter, der er beskrevet i de nuværende kommunale og statslige handleplaner fastholdes og fortsættes i planerne, som er gældende fra 2016-2021.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne er gældende fra 2010 til udgangen af 2021.

Regeringen har i oktober 2014 offentliggjort Naturplan Danmark, der er en samlet plan for, hvordan den danske natur sikres på sigt. Målet med Naturplan Danmark er at sikre, at Danmark i 2050 har en mere mangfoldig natur, hvor den beskyttede natur, de store skove, nationalparkerne og de vigtige levesteder for truede arter er bundet tættere sammen. Dette skal bl.a. ske ved etablering af større naturområder og nye skove. Planen omfatter også en indsats relateret til de marine arter og naturtyper. Planen omfatter etableringen af et nyt Grønt Danmarkskort, der skal vise, hvor naturen findes i dag, og hvor den kan bindes bedre sammen. Natura 2000-områderne bliver ryggraden i det Grønne Danmarkskort.

De statslige vandplaner er bindende for statslige myndigheder, regionsråd og kommunalbestyrelser. Natura 2000-planerne er koordineret med vandplanerne, der fastlægger indsatsen for kvaliteten af vandområderne. Natura 2000-planernes mål om forbedret vandkvalitet realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen. Natura 2000-planerne rummer derfor ikke indsatskrav vedrørende vandkvaliteten. Natura 2000-planens krav om en omfattende naturplejeindsats og forbedring af hydrologien vil dog også bidrage til at tilbageholde kvælstof og dermed have en effekt i forhold til vandplanens miljømål.

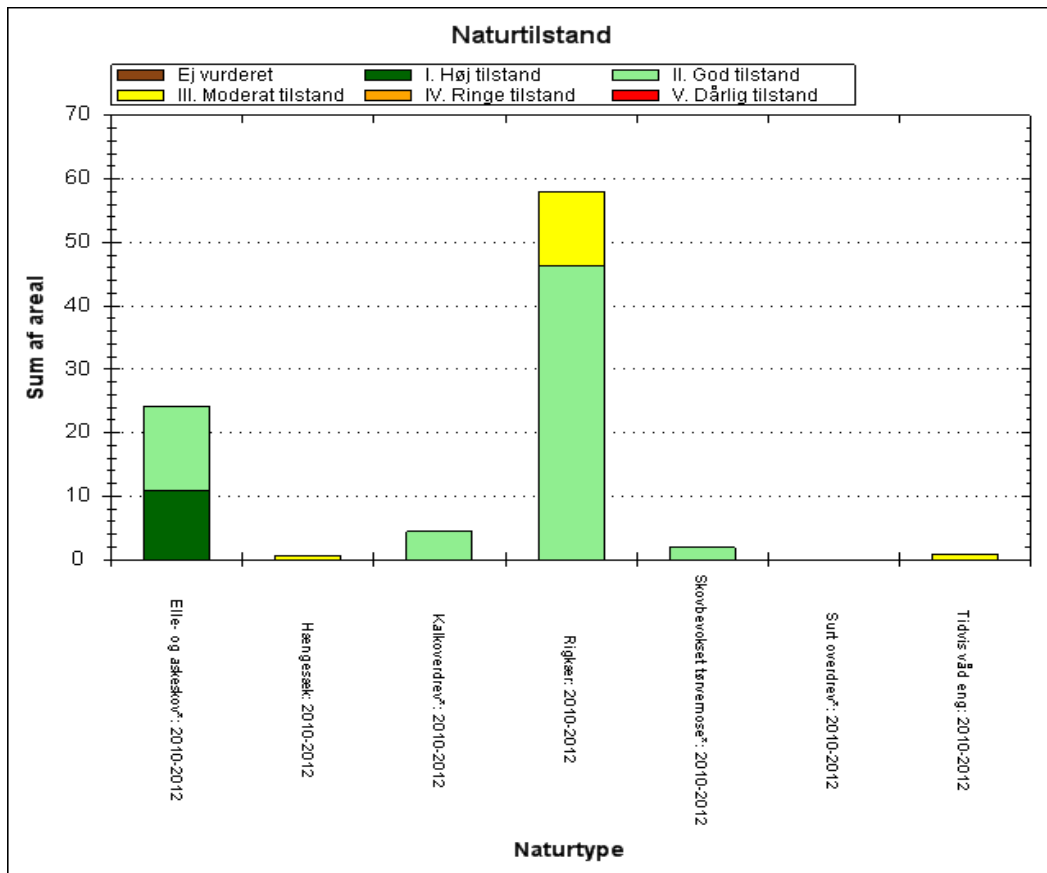
I henhold til vandområdeplanen vil en gennemførelse af planen for vandområdedistrikt Sjælland under vandrammedirektivet indebære indsatser til reduktion af kvælstofudledningen til vandmiljøet. Denne indsats understøtter Natura 2000-planens målsætninger. Det forudsættes derfor i Natura 2000-planerne, at den nødvendige indsats for forbedring af vandmiljøet i Natura 2000-områderne gennemføres i vandplanlægningen. Det forudsættes, at den konkrete indsats, der påtænkes gennemført på grundlag af vandplanerne, og som kan påvirke Natura 2000-områder væsentligt, vurderes for eventuelle konsekvenser for udpegningsgrundlaget. Indsatsen kan i givet fald gennemføres, hvis det på grundlag af den bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for Natura 2000-området.

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegnings- og administration af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007 (habitatbekendtgørelsen). Af habitatbekendtgørelsens § 6 fremgår, at der i redegørelsen til planforslag i medfør af planloven, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal indgå en vurdering af forslaget virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger. Hvis vurderingen viser, at det ikke kan udelukkes, at planen kan skade Natura 2000-området, kan planen ikke vedtages.

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. Som led i denne plan skal kommunerne udarbejde en handlingsplan for klimatilpasning. Gribskov, Halsnæs og Hillerød Kommune har udarbejdet en klimatilpasningsplan for kommunerne. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen. Dette vil blive fastlagt i forbindelse med udarbejdelsen af de kommunale Natura 2000-handleplaner og statslige drift- og plejeplaner. Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

1.2 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul - alternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

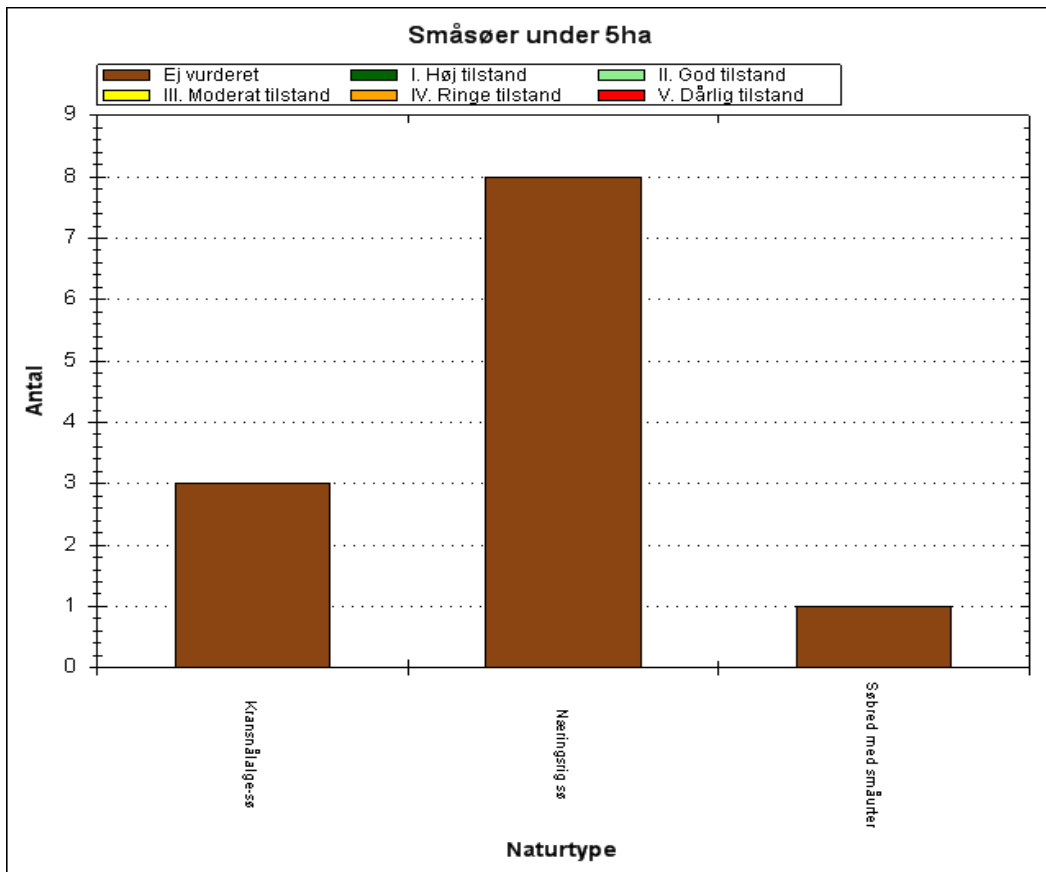
De kortlagte naturtyper areal (i ha) fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2010-12.

Arealet af kalkoverdrev (6210) er i god naturtilstand og afgræsning holder vegetationen lav.

Naturtyperne *tidvis våd eng* (6410) og *hængesæk* (7140) har moderat naturtilstand i området. Arealet af *tidvis våd eng* er påvirket af tilgroning med middelhøje og høje urter, og det har desuden et moderat artsindeks bedømt ud fra indholdet af de plantearter, der indgår i vurderingen af denne naturtypes naturtilstand. Arealet af *hængesæk* er påvirket af afvanding og tilgroning med middelhøje urter, selvom det har et godt artsindeks.

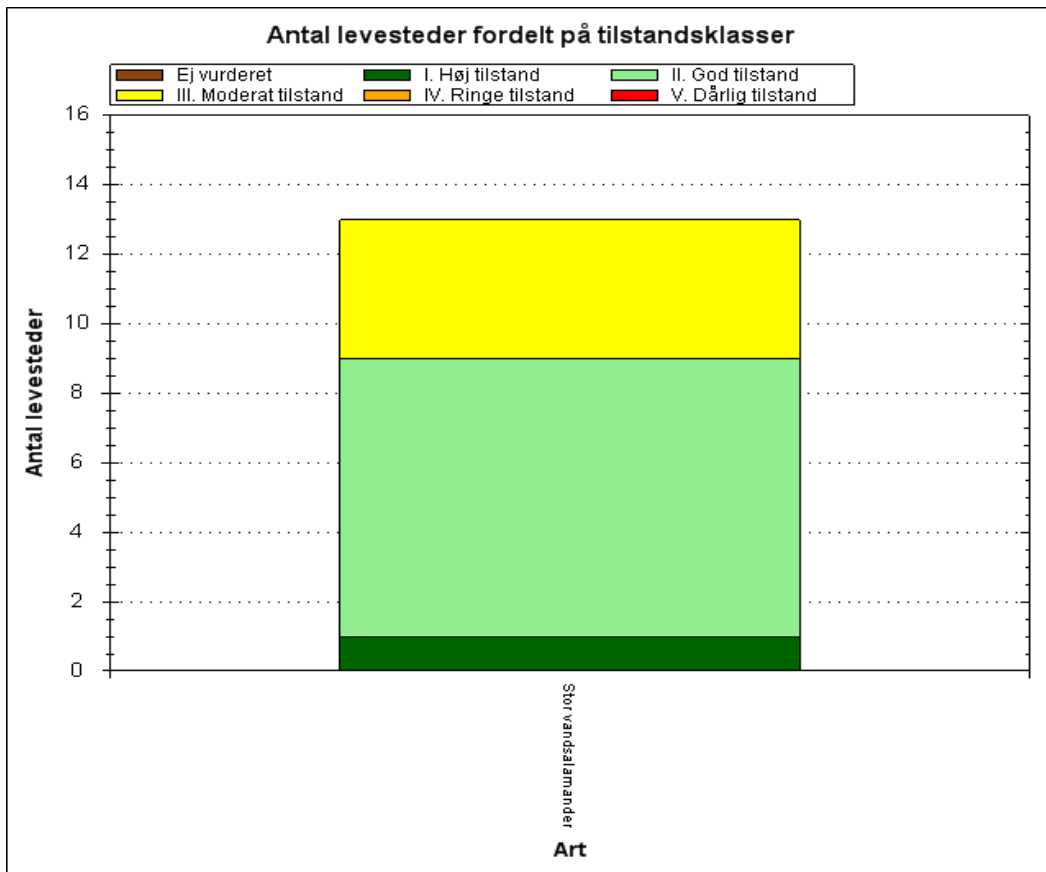
Langt hovedparten af områdets samlede areal af *rigkær* (7230) er i god naturtilstand. En del af rigkærene har et godt eller højt artsindeks. Rigkærenes naturtilstand er dog også i større eller mindre udstrækning påvirket negativt af tilgroning med middelhøje- og høje urter, afvanding og næringsberigelse fra tilgrænsende landbrugsarealer.

Alle de kortlagte arealer af *skovbevokset tørvemose* og *elle- og askeskov* (91D0 og 91E0) har enten høj eller god skovtilstand.

Antal og tilstand af de kortlagte småsøer i området.

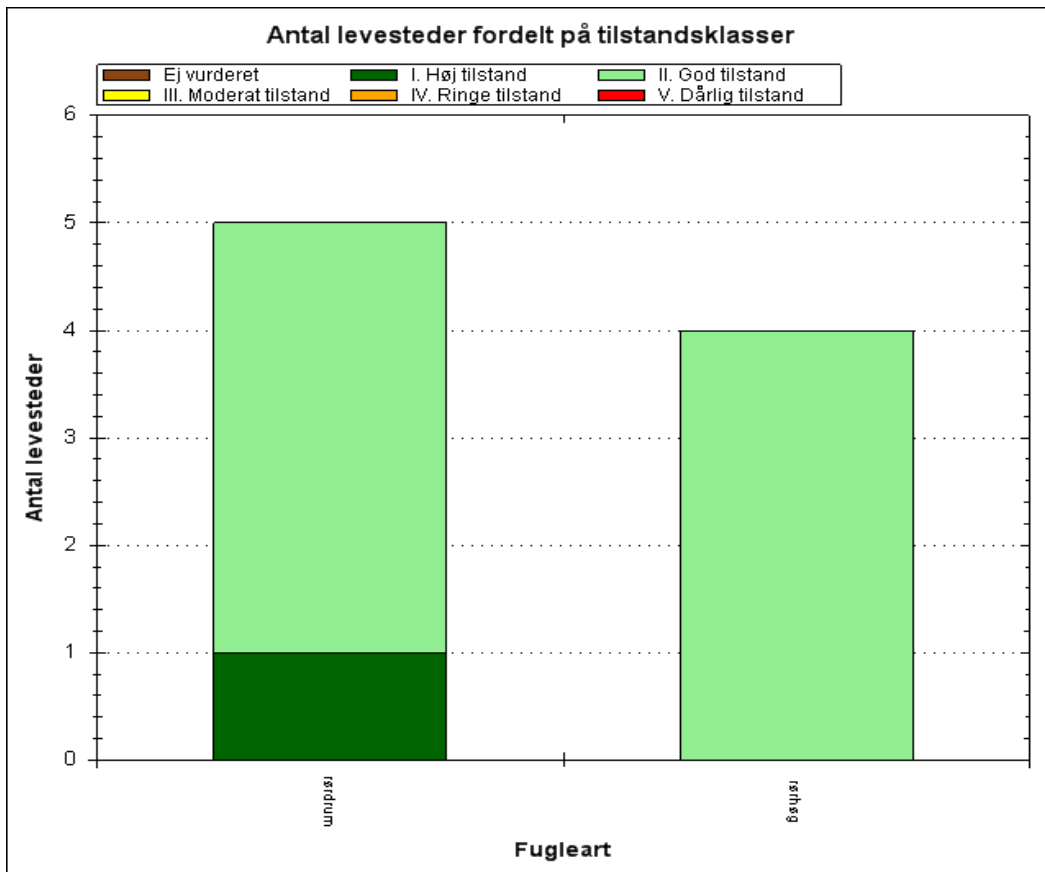
Der er i området kortlagt i alt 12 småsøer. Naturtilstanden af småsøernes sønaturtype er ikke vurderet. Det skyldes, at det er småsøer, hvor naturtypen er registreret i forbindelse med levestedskortlægning for vandhularter. Der er derfor ikke indsamlet de samme strukturparametre om tilstanden som ved den egentlige naturtype-kortlægning af småsøer.

Tilstandsvurdering af områdets kortlagte levesteder.

Som det ses af figuren, har de fleste af de 13 kortlagte, mulige levesteder for stor vandsalamander en god eller høj tilstand som levesteder for arten. Kun 4 steder har en moderat tilstand, hvilket skyldes, at de har et moderat strukturindeks. Ud fra de plantearter, der er registreret på levestederne, vurderes det, at 10 af de 13 levesteder har et godt eller højt artsindeks som levesteder for stor vandsalamander.

De enkelte levesteders tilstand kan ses præsenteret på kort via Naturstyrelsens [MiljøGis](#).

Antal og tilstand af de kortlagte levesteder for ynglefugle.

Levestederne for rørdrum og rørhøg omfatter hovedsageligt veludviklede dele af de større rørskovsområder rundt om Arresø. I nogle tilfælde overlapper de to arters levesteder i området.

Kortlægningen af disse ynglefugles levesteder er foretaget i 2013-14, og den beregnede tilstand af disse fremgår af ovenstående diagram. De enkelte levesteders tilstand kan ses præsenteret på kort via Naturstyrelsens [MiljøGis](#).

De kortlagte levesteder er alle i god eller høj tilstand som levesteder for hhv. ynglende rørdrum og ynglende rørhøg.

En række naturtyper og levesteder for arter, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke planen for 2. planperiode iværksættes, er der risiko for, at den gode naturtilstand ikke fastholdes på den store andel af naturarealerne, der nu er i hensigtsmæssig drift, samt at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på primært tidvis våd eng, hængesæk og rigkær med en fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift. Hvis den planlagte indsats for sammenhængende natur mellem kalkoverdrev og rigkær ikke gennemføres vil fordelene ved større driftenheder ikke opnås.

1.3 Miljøforhold i områder der kan blive væsentligt berørt

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentlig berørt af Natura 2000-planen.

Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, udover sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser.

Tilgroning med høje urter og vedplanter samt forekomst af invasive arter forandrer naturen og kan føre til ændringer af artssammensætningen, således at arter, der er karakteristiske for vegetationen af naturtyper, gradvist fortrænges, og så levesteder for arter gror til. Genetablering af mere naturlige vegetationsforhold vil modvirke denne udvikling, ligesom det også kan medvirke til, at arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget, får forbedrede forhold.

Intensiv landbrugsdrift på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan indebære en negativ påvirkning af naturindholdet i randområdet af naturarealet som følge af afdrift/udskylning af overskud af gødning eller sprøjtemidler. Dette kan også påvirke forekomster af arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget. Mulighederne for arternes overlevelse kan forbedres ved, at naturarealet bliver tilstrækkeligt stort og robust.

Inddæmning og kunstig afvanding med grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genetablering af en naturlig hydrologi vil modvirke denne udvikling, ligesom den naturlige hydrologi også medvirker til at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede hydrologiske forhold.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en del af den § 3-beskyttede natur på land i området. I og omkring Natura 2000 området findes bestande af de fredede arter grøn mosaikguldsmed, spidssnudet frø, løgfrø, markfirben, utvivlsomt arter af flagermus samt af orkidéer bl.a. sump-hullæbe, kødfarvet gøgeurt og maj-gøgeurt. Genetablering af naturlig hydrologi samt sikring af pleje, herunder på større, mere robuste arealer medfører, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

Befolkningen og arealanvendelsen

Natura 2000-område nr.134 Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose er beliggende i Halsnær-, Gribskov- og Hillerød Kommuner, der har et indbyggertal på hhv. 30.744, 40.875 og 48.944. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur vil ikke have betydning for arealanvendelsen, idet der dog kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

En del af Natura 2000-områdets natur er i dag omfattet af offentlighedens adgang. For opfyldelse af Natura 2000-planens målsætning om at sikre uforstyrrede levesteder for fuglearterne på udpegningsgrundlaget kan det efter behov vise sig nødvendigt at iværksætte lokale reguleringer af offentlighedens adgang visse steder. Desuden indebærer Natura 2000-planen en naturpleje, som

kan betyde, at yderligere nogle arealer i området vil blive indhegnet som grundlag for at etablere græsning. Dette vil, hvis der ikke etableres passager, i praksis kunne medføre en begrænsning af offentlighedens adgang til disse arealer i eventuelle tilfælde, hvor der tidligere var offentlig adgang til dem.

Menneskets sundhed

Mange, især bynære, Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Det vurderes, at Natura 2000 planen kun undtagelsesvist og på mindre arealer vil hindre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag. Det vurderes således, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, idet den rekreative udnyttelse kan fortsætte, ligesom sikringen af en beskyttede natur i øvrigt ikke vurderes at have en sundhedsmæssig effekt.

Nogle steder i området er der etableret stisystemer eller trampestier i naturen. Kendskab til naturen og dens værdier vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ benyttelse af områderne.

Jordbund, luft og klimatiske faktorer

Mulig etablering af sammenhængende natur på naturarealer vil bidrage til at gøre arealerne mere robuste overfor ekstreme vejrforhold og klimaændringer, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Det vurderes, at Natura 2000-planen ikke får nogen væsentlig indflydelse på jordbund, luft og klimatiske faktorer, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper og levesteder for arter, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

Landskab

Natura 2000-området Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose ligger i Nordøstsjælland tæt øst for Frederiksværk. Dets samlede areal er ca. 4.772 ha., hvoraf Arresø udgør ca. 4.070 ha. Langt det meste af området er statejet under Miljøministeriet, i alt ca. 4.429 ha. inkl. Arresø. Natura 2000-området udgør en del af den foreslåede nationalpark Kongernes Nordsjælland.

Området omfatter bl.a. Danmarks største sø, Arresø, de to store moseområder Ellemose og Lille Lyngby Mose, samt skovene Arresødal Skov, Auderød Skov og Sonnerup Skov, som alle grænser op til Arresø. I stenalderen var Arresø-området en lavvandet fjord, der stod i forbindelse med Kattegat. Ved strandvoldsdannelser og landhævning afspærredes fjorden efterhånden fra havet og blev til en ferskvandssø med afløb via Arrenakke Å til Roskilde Fjord. Arresø er i dag en næringsrig, men ret lavvandet sø med kun sparsom plantevækst under på bunden. Langs søbredden findes store rørskov og stedvis pilesumpe.

Lille Lyngby Mose består overvejende af åbne rigkær, afgræssede enge og enkelte tørvegrave. Mosen er kalkrig på grund af de lag af snegle- og muslingeskaller, der blev aflejret dengang, der var fjord, og som stadig ligger nede i jorden. Den har derfor en speciel og meget artsrig flora. Lige nord for Arresø ligger Ellemose, som tidligere blev benyttet til græsning, træhugst og tørveskær, men som nu er præget af birke- og elleskov samt gamle tørvegrave. På sydøstsiden af Arrenæs findes der også ret lysåbne rigkær og stedvist vandhuller.

I området findes en del større og mindre fredede arealer, der tilsammen omfatter ca. 2.515 ha. Indenfor Natura 2000-området udgøres de væsentligste fredninger af arealerne fra Lille Lyngby og Lille Lyngby Mose og videre op langs Arresøes østside, arealerne rundt langs Hovgårds Pynt samt dele af Ellemosen, Bækkekrog og Ryengen. Flere af de øvrige fredninger er enten forholdsvis små eller strækker sig kun lidt ind i området. Området indeholder mange, tildels spredte naturtyper, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Desuden findes nogle fredede fortidsminder omgivet af en 100 meter beskyttelseszone, ligesom en zone omkring søerne over 3 ha er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16.

1.4 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000 planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser. Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser herunder ammoniak er ofte den væsentligste påvirkning af mange naturligt næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Der er generelt sket et fald i den luftbårne kvælstofbelastning af naturarealerne inden for de seneste år. Faldet skyldes en nedgang i udledningen fra både danske og udenlandske kilder. Denne reduktion forventes at fortsætte som følge af national og udenlandsk regulering. På trods af reduktionen er tålegrænserne fortsat overskredet på en væsentlig andel af landets naturarealer, hvilket giver forringede muligheder for på sigt at opnå eller fastholde en gunstig naturtilstand. Der er ikke foretaget en konkret vurdering af tålegrænseoverskridelser til de enkelte Natura 2000-områder. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder væsentligt.

Intensiv landbrugsdrift på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan indebære en negativ påvirkning af naturindholdet i randområdet som følge af afdrift/udskylning af overskud af gødning eller sprøjtemidler. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter udkonkurreres af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold.

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig ekspansivt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er særlig et problem i kyst- og klitnaturtyperne samt på hederne.

Inddæmning og kunstig afvanding med grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter.

Natura 2000-planen har ingen betydning for deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, idet reguleringen foretages i husdyrgodkendelseslovgivningen.

Planen indeholder en målsætning om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats vil medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

Etablering af en for de enkelte naturtyper gunstig, naturlig hydrologi samt fastholdelse af indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2010-2015 vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

Derudover skal følgende fremhæves: Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for arter, der benytter området som yngle- og levested.

1.5 Internationale miljøbeskyttelses mål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelses mål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 27 Ramsarområder,

der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr.932 af 24. september 2009 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 2. planperiode.

1.6 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af landbrugsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1, litra f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område nr. 134 Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose vil planen medvirke til at hindre at tilstanden af kortlagte, lysåbne naturtyper forringes på grund af tilgroning med høje urter og vedplanter, en unaturlig hydrologi, en spredning af invasive arter og en for spredt, urobust natur. Planen vil ligeledes medvirke til at sikre levesteder for de fredede arter grøn mosaikguldsmed, spidssnudet frø, løgfrø, markfirben, utvivlsomt arter af flagermus samt af orkidéer bl.a. sump-hullæbe, kødfarvet gøgeurt og maj-gøgeurt.
Befolkningen	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget giver mulighed for større naturoplevelser. Nogle steder i området er der etableret stisystemer eller trampestier i naturen. Kendskab til naturen og dens værdier vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ benyttelse af områderne.

Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en høj kvalitet. Naturområder af høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed.
Jordbund		X	Det vurderes, at Natura 2000-planen ikke får nogen væsentlig indflydelse på jordbund, luft og klimatiske faktorer, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper og levesteder for arter, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandplanerne. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje og forbedring af hydrologi vil medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed medvirke til at opnå vandplanens mål.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arters levesteder ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten.
Klimatiske faktorer		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbund, luft og klimatiske faktorer, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper og arters levesteder, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.
Materielle goder		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker materielle goder, idet planens indsats primært omfatter pleje af de naturtyper og arters levesteder, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien. Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Fragmentering af landskabet imødegås.
Kulturarv, herunder kirker		X	Planen vurderes ikke at medføre en påvirkning af omgivelserne omkring fortidsminder og kirker.

Arkitektonisk arv		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker den arkitektoniske arv, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper og arters levesteder, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag
Arkæologisk arv		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker den arkæologiske arv, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper og arters levesteder, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. I forbindelse med projekter til gennemførelse af planen, hvor der påtænkes indgreb i jordoverfladen, kan forundersøgelser og tilpasninger til bevaring af arkæologisk kulturarv i nogle tilfælde være nødvendige.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold

1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår konfliktende naturinteresser henvises til afsnit 1.8.

1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Miljøvurderingen er gennemført ud fra de oplysninger, der fremgår af basisanalysen og udkast til Natura 2000-planen. Desuden er anvendt viden fra det nationale overvågningsprogram, NOVANA

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem lokale indsatser fastsat i kommunale handleplaner og, hvor der er tale om statsejede arealer, statens drift og plejeplaner. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Alternativet til at udarbejde Natura 2000-planer ville være, at der skulle udarbejdes en forvaltningsplan for de enkelte områder. Det følger direkte af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner samt de relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler.

Modsat forvaltningsplanerne giver Natura 2000-planerne mulighed for på nationalt og biogeografisk niveau at foretage en samlet prioritering af, hvilken indsats der skal gennemføres for på sigt at sikre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Prioriteringen anvendes til udarbejdelsen af lokale forvaltningsplaner for områderne, de såkaldte handleplaner.

De seneste basisanalyser for Natura 2000-områderne, som er offentliggjort den 20. december 2013 viser, at der fortsat er forhold, som betyder, at naturen vanskeligt eller ikke kan sikres med den

nuværende naturtilstand. På baggrund af basisanalyserne er der foretaget en national prioritering af, hvilke indsatser der skal gennemføres i planperioden 2016-2021 for at sikre, at habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål om gunstig bevaringsstatus opfyldes på sigt.

Den nationale prioritering i anden planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i første planperiode fastholdes, og at der tages hånd om de særligt truede naturtyper og arter, samt at der fortsættes en indsats for at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturtyper. Det sker ved at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje og sikre egnede levesteder for områdets arter.

Tilsvarende arbejdes der på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåben natur. Disse indsatser er valgt, idet det vurderes, at indsatserne bedst modvirker de problemer, basisanalyserne har påvist i forhold til de enkelte Natura 2000-områder, ligesom indsatserne sikrer en fortsættelse af den strategi, der blev lagt i første planperiode. I forbindelse med udarbejdelsen af planerne har Naturstyrelsen på baggrund af basisanalyserne vurderet, i hvilke Natura 2000-områder det er muligt at foretage en konkret indsats for bestemte naturtyper.

Overvejelserne har ført til, at der i N134 Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose gennemføres en særlig indsats for at skabe sammenhængende natur mellem forekomster af naturtyperne kalkoverdrev og rigkær. Desuden sikres etablering og fastholdelse af en generel naturpleje og genopretning af hydrologi iværksat i den første planperiode på lysåbne naturtyper og levesteder. Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der foretaget følgende valg:

Ved etablering af lysåbne, lavtvoksende plantesamfund som rigkær (7230) skal der tages hensyn til at sådanne arealer ikke giver optimale levesteder for rørdrum og rørhøg. Rørdrum og rørhøg kræver store sammenhængende områder med gammel rørskov, der har højere prioritet end etablering af nye lysåbne rigkær.

1.9 Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdiers tilstand via det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark den nationale tilstand og indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende videns grundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

1.10 Ikke teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 939 af 3. juli 2013 om miljøvurderinger af planer og programmer er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre bevaringsstatus for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for området på sigt opnår gunstig naturtilstand. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur og arter, der findes i området. Planen medvirker således også til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Dette giver befolkningen øgede rekreative muligheder for større naturoplevelser.

Planen indeholder en omfattende plejeindsats, som medvirker til at sikre den eksisterende, beskyttede natur. Plejeindsatsen medvirker ligeledes til at bekæmpe invasive arter. Der gennemføres desuden en indsats for at skabe mere sammenhængende natur. Dette sker gennem etablering af tilskudsordninger til sikring af pleje.

Denne sikring af og forbedring af naturgrundlaget vil øge landskabsværdien. Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplettere og understøtte de eksisterende fredninger og andre igangværende plejeforanstaltninger.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk